

VEDECKÉ SYMPÓZIUM K 60. VÝROČIU PUBLIKOVANIA STATE V. I. LENINA

O VÝZNAME BOJOVNÉHO MATERIALIZMU

16. júna t. r. usporiadal Ústav filozofie a sociológie SAV v spolupráci s Ústavom vedeckého ateizmu interdisciplinárne vedecké sympóziium venované aktuálnemu odkazu, pred šesťdesiatimi rokmi publikovanej Leninovej state *O význame bojovného materializmu* (prvýkrát publikovanej v časopise *Pod Znamenom marksizma* № 3, marec 1922). Na sympóziu, ktoré slávnostne otvoril referátom *Živý, inšpirujúci a mobilizujúci ideový odkaz* akademik SAV Vladimír Cirbes (referát akademika Cirbesa je v plnom znení zverejnený v tomto čísle časopisu), si viac ako osemdesiat účastníkov popredných spoločenskovedných pracovníkov vedy, školstva a výskumu vypočulo tri hlavné referáty. Referáty reprezentujúce odbor marxisticko-leninskej filozofie, sociológie a vedeckého ateizmu predniesli čl. kor. SAV J. Bodnár, PhDr. R. Roško, CSc. a čl. kor. SAV F. Vašečka.

Čl. kor. Ján Bodnár sa vo svojom referáte *Od natur filozofie k dialektike prírody* bližšie zameril na analýzu vzájomného vzťahu, podmienenosti, jednoty filozofie a prírodných vied, vymedzenia ich kompetencie a integrácie v marxisticko-leninskom chápaní, ako i na zásadnú kritiku nemarxistických fašizmových prístupov — postpozitivistického pseudoscience a novoontologizmu buržoáznych teoretikov. J. Bodnár v týchto súvislostiach upozornil ďalej na to, že „širší kontext leninských myšlienok o vzťahu filozofie a prírodných vied vyžaduje hovoriť nielen o ich jednote, ale aj rozdiely. Rozhodujúci význam pritom má *dialektické* chápanie tohto vzťahu. Práve nedialektické poňatie, interpretácia jednoty a rozdielu filozofie a prírodných vied viedli k nedorozumeniam s vážnymi dôsledkami tak na ich vzájomné oplodňovanie, ako aj na ich rozvoj.

Základom marxisticky chápaného zväzku filozofie a prírodných vied je totožnosť fundamentálnych všeobecných východísk tak materialistickej filozofie, ako aj materialistickej prírodovedy. Takými sú materialistické chápanie sveta a jeho objektívnej, nezávislej existencie od nášho vedomia. Popieranie týchto východísk vedie k agnosticizmu, idealizmu, je prekážkou rozvoja filozofie a jej vedy.

PhDr. R. Roško, CSc., v refráte *Za bojovnú dialektikomaterialistickú sociológiu* upozornil na význam, živosť a podnetnosť Leninovej state aj pre oblasť súčasného sociologického poznávania a zmocňovania sa „najprítomnejšieho spoločenského sveta“. R. Roško ďalej ukázal na to, že „marxistická sociológia nemôže byť úspešná, ba nebude vôbec marxistická — ak nebude bojovne materialistická“. V tomto zmysle referujúci zápalisto apeloval na sociologickú vedeckú verejnosť, pre ktorú je nevyhnutné tento fakt vziať na vedomie a vyvodit' z neho „operačné pravidlá a postupy“. V Leninovej kritike buržoázneho sociológa P. Sorokina v predmetnej stati sa nachádzajú podnety, ktoré súčasnému marxistickému sociológovi poskytujú možnosti rozvíjať aplikačné úvahy „o tom, čo je sociologický fakt, akú úlohu zohráva pri tvorbe sociologickej teórie, jednak

pokiaľ ide o svoj gnozeologický, jednak axiologický rozmer“. Vo svojom konštruktívne kriticky náročnom príspevku R. Roško ukázal na zatiaľ nevyužitú potenciu našej empirickej sociológie, jej slabé miesta [nedostatočne rozvinutý zmysel pre dialektické videnie a zmocňovanie sa sociálnej reality], problém, na ktorý je potrebné v súčasnosti orientovať pozornosť. „Keď rozprávame o tom, aké je potrebné a žiadúce, aby naša sociológia bola bojovne materialistická, vychádzame zo samozrejmeho predpokladu, že je „za čo“ bojovať a je tiež „proti čomu“ bojovať. Pozitívny cieľ je zakódovaný v takej syntetickej kategórii, ako je socialistický spôsob života. Ostrie našej bojovnosti je zamerané proti všetkým predsocialistickým formám života, pokiaľ sa ešte uplatňujú na periférii našej spoločnosti a naštrbujú jej socialistickú kvalitu, či dokonca prejavujú agresívne a expanzionistické chůtky“, uviedol R. Roško.

Tretí, hlavný referát sympózia predniesol čl. kor. F. Vašečka pod názvom *Na margo filozofického záveru V. I. Lenina*. Ukázal v ňom na zložitú procesnú formovanú marxisticko-leninskú, teda dôsledne materialistického svetonázoru; z hľadiska výskumu je to náročná a zložitá téma, ktorá si vyžaduje komplexné interdisciplinárne spracovanie tak z historického, ako aj z hľadiska spoločenskej objednávky, ktorú spoločenskovednému teoretickému frontu nastoľuje súčasná úroveň a podmienky spoločenského bytia a vedomia, vrátane prognózovania týchto fenoménov. F. Vašečka osobitne upozornil na jednu stránku tejto zložitej témy, t. j. na formovanie materialistického svetonázoru a s tým spojené problémy prekonávania náboženstva. V tejto súvislosti zdôraznil najmä úlohu a funkciu dávnej i nedávnej, pozitívnej i negatívnej tradície ako „pamäti národa“. Referujúci na konkrétnych údajoch dokumentoval vzostupnosť materialistickej línie svetonázorovej premeny myslenia občanov ČSSR za posledných päťdesiat rokov, zároveň však upozornil na to, že dosiahnutá sekularizácia spoločenského vedomia sa nemôže pokladať za bezproblémovú. Je reálnou skutočnosťou, že ani rozvitý socializmus nie je apriórne imúnny voči recidívam vplyvu antikomunistických ideológií, vrátane recidív zneužívania náboženského čítania veriacich na politické antikomunistické ciele zo strany klerikálneho vedenia cirkvi. Po doznení hlavných referátov na sympóziu sa rozvinula teoreticky náročná a obsahovo bohatá diskusia svedčiaci o tom, že prerokovaná problematika je i pre súčasný spoločenskovedný front aktuálna, živá a vysoko citlivá.

Karol Kollár